

Time: 2.5 hrs

Marks: 75

**Note: 1. Please check whether you have got the right question paper
2. Answer all questions.**

Q1. Answer Any Six questions in one or two sentences:

[Marks: 12]

- a) What is meant by independence of judiciary?
- b) Article 368 can be amended by what type of majority?
- c) State two functions of the Finance Commission
- d) What are the provisions for altering state boundaries in India?
- e) Describe two distinguishing features of Indian Federalism.
- f) Briefly state the role of Governor in declaration of president's rule in the state.
- g) What is autonomous District Council under 6th schedule.
- h) Distinguish between Attorney General and Advocate General.

Q2. Write Short Notes on Any Two:

[Marks: 12]

- a) Anti-Defection Law
- b) Doctrine of Colorable Legislation
- c) Provision related to State and Union Territories
- d) Judicial Activism

Q3. Answer Any Two of the following:

[Marks: 12]

- a) 'X' a sitting member of the Lok Sabha is disqualified from the membership on account of accepting 'bribe' and casting his vote.
 - i. Discuss the validity of his disqualification in light of judgements of the Supreme Court.
 - ii. Describe two privileges of members of the parliament.
- b) Rajesh Kumar an employee of the central government was dismissed from his service on the ground of corruption, without being given a prior notice the opportunity of hearing.
 - i. Examine the validity of this dismissal in accordance to Article 311.
 - ii. Explain Doctrine of Pleasure.
- c) By means of an amendment to the constitution, election disputes relating to post of Prime minister and speaker were kept beyond the scope of the courts and judicial screening.
 - i. Examine the validity of such amendment.
 - ii. Briefly describe the function of Election Commission of India.
- d) Imagine a large country with a federal system. The national government wants to set a national speed limit for all highways. However, some states argue that their unique traffic patterns and road conditions necessitate different speed limits.

- I) How does the concept of division of powers (a feature of federalism) apply to this situation?
II) Which level of government (national or state) has the authority to regulate speed limits in this scenario? Why?

Q4. Answer Any THREE in detail:

[Marks: 39]

- a) Discuss the scheme of distribution of legislative relations between Center and State.
- b) State the types of emergencies. Explain in detail proclamation of emergency under Article 352 of the constitution. Explain its impact on fundamental rights.
- c) What is a Bill? Discuss the various kinds of bills and the corresponding procedure to pass them.
- d) Discuss the position and powers of the President of India with special reference to Ordinance.
- e) What is meant by Local Self-governing Bodies? Explain the role of the 73rd and 74th Amendments Act to empower them.

वेळ: 2.5 तास

गुण: ७५

- सूचना: 1. कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा
2. सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्या.

Q1. कोणत्याही सहा प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या:

[Marks: 12]

- न्यायपालिकेचे स्वातंत्र्य म्हणजे काय?
- कलम 368 मध्ये कोणत्या प्रकारच्या बहुमताने सुधारणा केली जाऊ शकते?
- वित्त आयोगाची दोन कार्ये सांगा
- भारतातील राज्यांच्या सीमा बदलण्यासाठी कोणत्या तरतुदी आहेत?
- भारतीय संघराज्यवादाच्या दोन विशिष्ट वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- राज्यात राष्ट्रपती राजवट जाहीर करताना राज्यपालांची भूमिका थोडक्यात सांगा.
- 6 व्या अनुसूची अंतर्गत स्वायत्त जिल्हा परिषद काय आहे.
- ॲटर्नी जनरल आणि ॲडव्होकेट जनरल यांच्यात फरक करा.

Q2. कोणत्याही दोन वर लहान नोट्स लिहा:

[Marks: 12]

- पक्षांतर विरोधी कायदा
- रंगीत विधानाचा सिद्धांत
- राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशांशी संबंधित तरतूद
- न्यायिक सक्रियता

Q3. कोणत्याही दोन वर लहान नोट्स लिहा:

[Marks: 12]

- लोकसभेच्या विद्यमान सदस्याला 'लाच' घेऊन मतदान केल्यामुळे सदस्यत्वासाठी अपात्र ठरवले जाते.
 - सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालांच्या प्रकाशात त्याच्या अपात्रतेच्या वैधतेची चर्चा करा.
 - संसद सदस्यांच्या दोन विशेषाधिकारांचे वर्णन करा.
- राजेश कुमार या केंद्र सरकारच्या कर्मचाऱ्याला सुनावणीची संधी न देता, भ्रष्टाचाराच्या कारणावरून त्याच्या सेवेतून बडतर्फ करण्यात आले.
 - कलम 311 नुसार या डिसमिसची वैधता तपासा.
 - आनंदाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- घटनादुरुस्तीच्या माध्यमातून पंतप्रधान आणि सभापती पदाशी संबंधित निवडणूक वाद न्यायालये आणि न्यायिक तपासणीच्या कक्षबाहेर ठेवण्यात आले.
 - अशा दुरुस्तीची वैधता तपासा.
 - भारतीय निवडणूक आयोगाच्या कार्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
- संघराज्य प्रणाली असलेल्या मोठ्या देशाची कल्पना करा. राष्ट्रीय सरकारला सर्व महामार्गांसाठी राष्ट्रीय वेग मर्यादा निश्चित करायची आहे. तथापि, काही राज्यांचा असा युक्तिवाद आहे की त्यांच्या अद्वितीय रहदारीचे नमुने आणि रस्त्यांच्या परिस्थितीमुळे वेग मर्यादा वेगळ्या असणे आवश्यक आहे.
 - या परिस्थितीत अधिकारांचे विभाजन (संघीयतेचे वैशिष्ट्य) ही संकल्पना कशी लागू होते?
 - सरकारच्या कोणत्या स्तराला (राष्ट्रीय किंवा राज्य) या परिस्थितीत वेग मर्यादा नियंत्रित करण्याचा अधिकार आहे? का?

Q4. कोणत्याही तीनचे तपशीलवार उत्तर द्या:

[Marks: 39]

- केंद्र आणि राज्य यांच्यातील विधान संबंधांच्या वितरणाच्या योजनेची चर्चा करा.
- आणीबाणीचे प्रकार सांगा. घटनेच्या कलम 352 अंतर्गत आणीबाणीच्या घोषणेचे तपशीलवार वर्णन करा. त्याचा मूलभूत अधिकारांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
- विधेयक म्हणजे काय? विविध प्रकारची विधेयके आणि ते मंजूर करण्यासाठी संबंधित कार्यपद्धती यावर चर्चा करा.
- अध्यादेशाच्या विशेष संदर्भात भारताच्या राष्ट्रपतींचे स्थान आणि अधिकार यांची चर्चा करा..
- स्थानिक स्वराज्य संस्था म्हणजे काय? त्यांना सक्षम करण्यासाठी 73व्या आणि 74व्या दुरुस्ती कायद्याची भूमिका स्पष्ट करा.